

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Міністерство освіти і науки України
**Національний університет «Чернігівська
політехніка»**

*Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки
та адміністрування*

Кафедра менеджменту та адміністрування

СИЛАБУС

**Регіональна політика та місцеве самоврядування
(ОК 7)**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 Руденко О.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« 26 » серпня 2024 р.

Розробник (-и): Бутко Микола Петрович, д.е.н., професор

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання) (підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри Менеджменту та адміністрування

Протокол від «26» серпня 2024р. №11

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

Гарант освітньої програми «Державна служба»

_____ (I.M.Олійченко)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	перший рік, другий семестр Освітня програма «Державна служба»
Викладач (-і)	Бутко Микола Петрович, д.е.н., професор
Профайл викладача (-ів)	https://pumo.stu.cn.ua/kafedra/vikladachi-kafedri/
Контакти викладача	e-mail: m.butko@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Курс "Регіональна політика та місцеве самоврядування" спрямований на формування у студентів системного розуміння процесів регіонального розвитку, основ місцевого самоврядування та їхньої ролі у забезпеченні сталого розвитку територій. У рамках курсу розглядаються ключові аспекти регіональної політики, механізми її реалізації, особливості децентралізації влади, фінансові та правові інструменти управління на місцевому рівні. Значна увага приділяється міжнародному досвіду та його адаптації до українських реалій. Студенти здобудуть знання щодо принципів організації місцевого самоврядування, взаємодії між державними та місцевими органами влади, управління ресурсами громад, а також вивчать практичні інструменти для аналізу, планування та впровадження стратегій розвитку регіонів.

3. Мета та цілі курсу.

Цілями освоєння дисципліни "Регіональна політика та місцеве самоврядування" є: оволодіння теоретичними засадами формування системи регіональної політики та місцевого самоврядування; ознайомлення із сутністю, формами та методами регіональної політики розвитку галузей промисловості, методологічними та організаційними основами забезпечення системності галузевого розвитку; формування у здобувачів комплексу знань та системного світогляду з предмету регіональної політики на усіх рівнях: від національного до місцевого, з суворим дотриманням правових засад функціонування органів державної влади.

Вивчення матеріалу дисципліни сприяє формуванню сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань у галузі регіонального управління, а саме: системи знань і навичок управління місцевого самоврядування, розв'язання складних завдань стратегічного значення у ринкових умовах, організація системи регіональної політики на рівні місцевого самоврядування, адекватної вимогам сучасної економіки. Предметом дисципліни є процес формування та функціонування системи регіональної політики та місцевого самоврядування.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні спеціальні (СКх) компетентності, передбачені освітньою програмою:

СК04. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

СК05. Здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форм власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними.

Поставлені цілі досягаються шляхом вирішення наступних завдань:

– здійснення підготовки здобувачів з питань формування у здобувачів комплексу знань та системного світогляду з предмету регіональної політики;

– ознайомлення з етапами розвитку предмету та об'єкту наукової дисципліни, з теоретичними засадами формування системи регіональної політики та місцевого самоврядування;

– ознайомлення із сутністю, формами та методами регіональної політики розвитку галузей промисловості, методологічними принципами та методами наукових досліджень, що використовуються дисципліною;

– засвоєння теоретичних основ регіональної політики на рівні місцевого самоврядування;

– основи політико-територіальної організації, географія трудових ресурсів і ринку праці, інтеграційні та дезінтеграційні процеси в системах соціального управління; урбанізація як сучасний політико-географічний чинник реорганізації систем соціального управління;

– опрацювання практичних методів функціонування регіональної політики;

– вивчення підходів і методів регіональної політики та місцевого самоврядування;

– підготовка висококваліфікованих фахівців для організаційно-управлінської та консультативно-методичної діяльності в системі регіональної політики на усіх ієрархічних рівнях органів державної влади, місцевого самоврядування та регіональних інфраструктур.

4. Результати навчання.

Під час вивчення дисципліни ЗВО має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПРН 07. Уміти розробляти національні / регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.

ПРН08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

У підсумку ЗВО повинні

знати :

- об'єкти і суб'єкти регіональної політики та місцевого самоврядування;
- систему принципів, методів та механізмів регіональної політики та місцевого самоврядування;
- законодавчу базу щодо регіонального управління;
- теоретичні основи регіональної політики та місцевого самоврядування;
- сучасні моделі побудови і функціонування систем регіональної політики в економічно розвинених країнах;
- сучасні методи і підходи регіональної політики та місцевого самоврядування;
- структуру управління на усіх рівнях місцевого самоврядування;
- принципи побудови і управління регіональними галузевими та виробничими структурами;
- характер і організація регіональної політики на рівні місцевого самоврядування;
- зміст положень регіональної політики та місцевого самоврядування;

вміти :

- орієнтуватися у різноманітних концепціях регіональної політики та місцевого самоврядування;
- аналізувати структурні зрушення у системі регіональної політики та місцевого самоврядування;
- розмежовувати повноваження державних органів на різних рівнях місцевого самоврядування;
- керувати та прогнозувати інновації у системі регіональної політики та місцевого самоврядування;
- приймати управлінські рішення;
- розрізняти функції та повноваження різних гілок влади;
- визначати ефективність регіональної політики та місцевого самоврядування;
- використовувати позитивні регіональні переваги при керуванні і управлінні регіональними системами підприємств різних галузей економіки.

5. Пререквізити. –

6. Обсяг курсу. 4 кредити (120 годин), 12 годин аудиторних занять, 108 годин самостійної роботи, екзамен.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	6
Практичні заняття	6
Самостійна робота	108
Індивідуальне завдання – розрахунково-графічна робота	
Всього кредитів	4

Форма проведення занять: лекційні, практичні заняття, самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури.

7. Тематика курсу.

Змістовий модуль 1. Державне регулювання регіонального розвитку: зміст, принципи та методи

Тема 1.1 Поняття та зміст державного управління регіональним розвитком

Наукові основи регіонального розвитку і принципи регіональної політики. Поняття і складові економічних трансформацій. Економіка перехідного періоду. Сутність і значення перехідної економіки. Економічна діяльність держави і регіонів. Мета динамічного вдосконалення системи державного регулювання розвитку регіону.

Тема 1.2 Принципи, форми і методи державного та регіонального управління

Державне регулювання економіки. Методи і засоби державного регулювання економіки регіонів. Функції держави на регіональному рівні. Правові і адміністративні методи державного регулювання. Прогнозування і програмування регіонального розвитку. Грошово-кредитне регулювання економіки регіону та інвестиційна діяльність. Програмно-цільове планування. Розподіл владних повноважень на рівні регіонального управління та місцевого самоврядування.

Тема 1.3 Концепції державної регіональної політики

Класифікація галузей обробної промисловості за КВЕД. Адміністративно-територіальний поділ та економічне районування України. Методи економічного обґрунтування територіально-комплексного розвитку і розміщення виробництва. Територіально-виробничі комплекси у системі економічного районування. Регулювання розвитку обласного регіону в умовах економічних трансформацій. Аналіз і прогнозування комплексного соціально-економічного розвитку регіону. Загальні принципи формування механізму господарського керування місцевим регіоном. Область – економічний регіон і територія. Напрями роботи щодо посилення взаємодії області з іншими територіями у сфері виробництва товарів і послуг та інших видів діяльності. Передумови зміни управлінської парадигми в Україні. Зміна форми державного устрою. Інтеграція України до світової громади. Регіональна економічна політика, її сутність та завдання. Механізм реалізації регіональної економічної політики з концептуальних точок зору. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів. Місцеві бюджети як фінансові основи соціально-економічного розвитку регіону.

Тема 1.4 Прогнозування базових умов соціально-економічного розвитку

Прогнозування науково-технологічного та інноваційно-інвестиційного розвитку. Створення та розвиток системи соціально-економічного прогнозування в Україні. Національне законодавство про прогнозування та програмах соціально-економічного розвитку. Державне управління та використання результатів державного прогнозування соціально-економічного

розвитку України. Сутність Концепції та програми соціально-економічного розвитку України. Соціально-економічне прогнозування в системі державного планування економіки. Базові прогнози: демографічний, природних ресурсів, науково-технічного розвитку, екологічний, внутрішньополітичний, зовнішньополітичний, військово-стратегічний. Соціально-економічні прогнози: макроекономічні, структури валового випуску, міжгалузевих комплексів, галузеві, регіональні. Економічний потенціал суспільства як основа соціального і економічного прогнозування. Науково-технічний потенціал, інноваційний розвиток суспільства, інвестиційна політика держави: показники, фактори, тенденції, прогнози. Прогнозування і регулювання науково-технічного прогресу в сучасних умовах економічного розвитку. Планування інноваційних регіональних програм. Планування інвестиційної діяльності у регіоні.

Змістовий модуль 2. Регіональне управління та регіональна економіка

Тема 2.1 Регіональне управління: місцеві державні адміністрації (МДА) в системі органів виконавчої влади (ОВВ): методи та засоби управління

Зміна суб'єктів та об'єктів регіонального управління в умовах приватизації. Конфлікт інтересів держави і власників. Органи державного управління в системі державної регіональної економіки. Схема організації та взаємодії центральних органів виконавчої влади. Реформування виробництва і виробничої інфраструктури регіону. Нові принципи і типи економічних відносин між підприємствами, галузями і територіями, становлення системи регіонального управління. Органи держави та її апарат. Підсистеми механізму державної влади. Межі можливостей втручання державної влади. Державні органи. Ефективність державного управління. Система місцевого самоврядування.

Тема 2.2 Регіональні пріоритети розвитку територій

Місія держави в управлінні соціальним та економічним розвитком суспільства. Підприємство в умовах перехідної економіки. Місце фінансів підприємства в реалізації соціальних програм. Основні напрямки досліджень розвитку виробничих потужностей. Класифікація і характеристика стратегій розвитку виробничих потужностей. Концепція "випускаючої ланки" в розвитку підприємства. Концепція пропорційного розвитку виробничих потужностей. Сталість пропорційного розвитку та фактори, що її визначають. Формування витрат в організаційній стратегії пропорційного розвитку потужностей. Рентабельність як економічний критерій оцінки розвитку підприємства. Фондовіддача: економічні і техніко-технологічні стратегії. Показник використання потужностей: економіка та організація розвитку підприємства. Пропорційність системи машин: час і параметри. Сталість пропорцій виробничої системи: особливості нормування.

Тема 2.3 Форми і методи реалізації стратегії розвитку територій

Форми і методи розвитку підприємства: співвідношення та взаємозв'язок. Типи розвитку (відтворення) виробничих потужностей. Промислово-фінансова група як форма розвитку підприємств. Аналіз і вдосконалення інноваційно-інвестиційної діяльності регіонального розвитку та галузевого виробництва. Методи формування регіональної інвестиційної політики: діагностика стану та перспектив розвитку.

Змістовий модуль 3. Місцеве самоврядування у системі регулювання регіонального розвитку: зміст, принципи та методи

Тема 3.1 Методи планування розвитку державного і муніципального секторів економіки

Загальна характеристика комплексних методів прогнозування соціально-економічного розвитку. Класифікація методів прогнозування. класифікаційні ознаки, класифікаційна схема.

Базові методи прогнозування. Комбіновані методи складання прогнозів. Особливості вибору методу прогнозування. Інтуїтивні і формалізовані методи прогнозів. Адаптивні методи прогнозування. Методи експертного прогнозування. Практичне використання методів експертної оцінки. Індивідуальна і колективна експертиза. Види експертних оцінок. Фактографічні методи і моделі прогнозування.

Тема 3.2 Прогнозування і планування територіального розвитку міста

Організація проектного управління програмами соціально-економічного розвитку. Цілі, завдання та етапи прогнозування і планування територіального розвитку міст. Стратегічне та поточне планування. Використання зарубіжного досвіду прогнозування і планування. Програмно-цільовий метод в плануванні територіального розвитку міста. Види програм, загальні підходи до їх формування. Структура державних програм міст. Управління реалізацією муніципальних програм. Фази проекту. Формування цілей проекту. Організація проектних робіт. Процес виконання проекту. об'єднання ресурсів проекту. Моніторинг проекту. Джерела і механізми отримання інформації. Група завершальних проект процесів. Супровід проекту. Види систем управління проектами.

Тема 3.3 Проектний підхід до організації процесів планування і прогнозування

Методологія програмно-цільового планування. Принципи та основне призначення проектного управління. Основні складові проектного плану. Умови застосування проектного управління.

8. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Рейтингове оцінювання за 100-бальною системою: поточний контроль – 6 балів (захист практичних робіт, результати тестових завдань з кожного змістового модуля). Підсумковий контроль – 40 балів (екзамен).
Вимоги до РГР, КР, КП тощо	Контрольна робота передбачає розгляд теоретичних питань та групування статистичних даних
Практичні (лабораторні) заняття	Кожне практичне заняття оцінюється максимально у 5 балів за умови виконання індивідуального завдання та захисту практичної роботи
Умови допуску до підсумкового контролю	ЗВО допускається до екзамену за умови захисту всіх практичних робіт і здачі модульних контролів. У разі, якщо протягом семестру ЗВО не набрав 25 балів, то йому дозволяється перескладання модульних контролів, які носять тестовий характер.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Державне регулювання регіонального розвитку: зміст, принципи та методи		0.....15
1	Теоретичне питання	0.....5
2	Практичне завдання	0.....5
3	Результат поточного контролю	0.....5
Змістовий модуль 2. Регіональне управління та регіональна економіка		0.....15

1	Теоретичне питання	0.....5
2	Практичне завдання	0.....5
3	Результат поточного контролю	0.....5
	Змістовий модуль 3. Місцеве самоврядування у системі регулювання регіонального розвитку: зміст, принципи та методи	0.....15
1	Теоретичне питання	0.....5
2	Практичне завдання	0.....5
3	Результат поточного контролю	0.....5
	Контрольна робота	0.....15
	Усього поточний і проміжний модульний контроль	0...60
	Семестровий контроль (Екзамен/диференційований залік/залік)	0...40
	Разом	0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

9. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані практичні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (25), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка».

Повторне складання іспиту з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання іспиту всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний іспит складається у вигляді тестування.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до «Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»». Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань

для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика дедлайнів

Своєчасність здачі практичної роботи оцінюється в 1 бал за кожен практичну роботу. Відповідно, максимальна оцінка за невчасно здані роботи зменшується на зазначену кількість балів. Виключенням може бути наявність 8 поважних причин несвоєчасної здачі зазначених робіт (хвороба, участь в зазначений час в інших видах навчальної, наукової чи організаційної роботи, офіційна робота за фахом тощо).

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проєктах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні розрахунково-графічної роботи (принципи описані у Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення «Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»». Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

10. Рекомендована література.

1. Практика та стажування. Методичні вказівки для здобувачів освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування / Укладачі : Бутко М.П., Оліфіренко Л.Д., Шабардіна Ю.В. – Чернігів: ЧНТУ, 2019. – 30 с.
2. Прийняття рішень у публічному управлінні. Методичні вказівки до практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи для здобувачів освітнього ступеня магістра спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» усіх форм навчання / Укладачі : Оліфіренко Л.Д., Оліфіренко Ю.І. – Чернігів : ЧНТУ, 2018. – 51 с.
3. Регіональна політика та місцеве самоврядування. Методичні вказівки з курсового проєктування для здобувачів освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 281 «Публічне

- управління та адміністрування” / Укладачі : Бутко М.П., Оліфіренко Л.Д., Шабардіна Ю.В. – Чернігів : ЧНТУ, 2019. – 37 с.
4. Регіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2014. – 512 с.
 5. Берданова О. Оперативне планування реалізації стратегії територіального розвитку : практичний посібник / [О. Берданова, Є. Фишко]. – К. : ТОВ "Софія-А", 2012. – 48 с.
 6. Данилишин Б. М. Новий регіоналізм / Б.М. Данилишин, В.П. Семеновенко. – К. : Наукова думка, 2005. – 193 с.
 7. Основи регіонального управління в Україні : підруч. (з грифом МОН України) / За ред. : В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2011. – 635 с.
 8. Регіональна економіка в модернізаційному форматі: підручник (виконаний колективом авторів у складі Бутка М.П., Бутка І.М., Дітковської М.Ю., Олійченка І.М., Оліфіренко Л.Д., Пепи Т.В., Повної С.В., Попело О.В., Самійленко Г.М., Уляненка Ф.М., Хомик О.Д., Шабардіної Ю.В., Шевченка О.М.) / за заг. ред. д-ра економ. наук, проф. Бутка М.П. – К. : ЦУЛ, 2020. – 432 с.
 9. Система дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка». Курс: Регіональна політика та місцеве самоврядування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eln.stu.cn.ua/>
 10. Бюджетний Кодекс України // www.rada.gov.ua.
 11. Земельний Кодекс України // www.rada.gov.ua.